

MONOKULTURA.

Wojciech Ireneusz Sobczyk

kuratorzy: Marta Kudelska, Sebastian Gawłowski

Dokumentacja złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 59 Międzynarodowej Wystawie Sztuki
w Wenecji w 2022 r.

KONCEPCJA WYSTAWY

Projekt *Monokultura* Wojciecha Ireneusza Sobczyka zakłada prezentację wielkoformatowej instalacji z ruchomymi elementami usytuowaną w centrum Pawilonu Polskiego. Tytuł projektu jest zaczerpnięty z nomenklatury rolniczej i oznacza ciągłą, wieloletnią uprawę na tym samym terenie jednego gatunku roślin lub gatunków o bardzo podobnych wymaganiach. W perspektywie długofalowej powoduje to szkodliwe dla środowiska konsekwencje i doprowadza do degradacji danego obszaru – wyjąłowania gleby, czy też zwiększonego ryzyka występowania szkodników lub chorób roślin.

Monokultura, która jest pojęciem nauk przyrodniczych, w przedstawionym projekcie zostaje symbolicznie przepisana na grunt nauk humanistyczno-społecznych. Jest to metafora sztucznej uprawy zunifikowanej idei, która monopolizuje oraz przesłania możliwą i “naturalną” różnorodność naszych światopoglądów. Spychając odmienne, mniej popularne lub niemodne postawy na margines, zarasta je i w konsekwencji eliminuje, zubożając pejzaż oraz cały ekosystem wartości. A te, mimo wielokrotnie przeciwstawnych celów i priorytetów, splatają się w skomplikowaną sieć zależności, która zapewnia równowagę i przetrwanie wszystkich jej komponentów.

Instalacja w swojej formie nawiązuje do monumentalnej plantacji ustawionych gęsto setek niemal identycznych metalowych liści, która wyrasta przed widzem i przesłania widok. Błyszczące rośliny o ostrych krawędziach przypominają piękny, ale też niebezpieczny las włóczni, na które w interwałach czasowych spada gęsty deszcz z podwieszonego systemu rynien. Pod wpływem wody (oraz ukrytego w cokole systemu przesuwnej kratownicy) wszystkie liście gwałtownie upadają na bok. Odstania to niewidoczne wcześniej skupiska delikatnych roślin wykonanych z porcelany, które pozostawały zasłonięte przez obrastające je gęsto metalowe rośliny. Są to wybrane gatunki wymarłej flory zaczerpnięte z *Czerwonej księgi gatunków zagrożonych*. Po chwili metalowe liście ponownie podnoszą się do stanu wyjściowego.

W charakterystyczny dla siebie sposób Sobczyk czerpie i łączy symboliczne inspiracje z domeny kultury oraz religii Europy i basenu Morza Śródziemnego. Woda jest nie tylko symbolem stworzenia świata, ale także drogą przejścia – w mitologii Greckiej, Charon przewoził przez rzekę duszę do świata zmarłych. Przez co może być ona rozumiana również jako medium ułatwiające komunikację pomiędzy światem zmysłowym i pozazmysłowym. W kulturze ludowej woda ma moc oczyszczającą, ale także życiodajną i ochronną. Jest uniwersalnym symbolem o niezwykłej mocy, która zrozumiała jest dla wszystkich systemów religijnych, ale także kulturowych. Nie należy tu zapominać o niszczycielskiej sile wody – biblijnym Potopie, czy też odmętach

oceanów pełnych dziwnych i nieznanych stworzeń. Woda pomimo swojej życiodajnej siły jest nieokiełznanym żywiołem, który skrywa w sobie niszczycielską energię.

Tworząc wyrafinowane wizualnie obiekty i odwołując się do nakreślonej tu symboliki, Sobczyk zadaje na nowo fundamentalne pytania o wartości człowieka i humanizmu, takie jak dobro, etyka czy wspólnota oraz ich aktualność w zmieniającej się dynamicznie rzeczywistości. Te niewygodne pytania artysta pozostawia bez jednoznacznej odpowiedzi, wzbudzając w widzach niepokojący namysł nad kondycją współczesnego świata.

STRESZCZENIE SCENARIUSZA WYSTAWY

We wnętrzu głównej przestrzeni wystawienniczej znajduje się ustawiona w poprzek do wejścia instalacja *Monokultura* o całkowitych wymiarach ok. 15 x 4 x 1,7 m. Na instalację składa się około tysiąca metalowych i niemal identycznych liści wykonanych z lekkiej metalowej blachy o ostrych krawędziach. Liście o wąskim lancetowatym kształcie ustawione są pionowo tworząc gęsto zarośniętą połąć przestrzeni przesłaniającej widok. Połączone są z przesuwным systemem kratownic na szynach uruchamianych przy pomocy silników, który schowany jest we wnętrzu cokołu. W odpowiednich interwałach czasowych silniki przesuwają kratownice, co powodują szybkie przechylenie liści do pozycji niemal poziomej. Liście z blachy upadając do poziomu uderzają o siebie, czemu towarzyszy głośny, nieprzyjemny i metaliczny dźwięk.

Gdy liście znajdują się w pozycji niemal poziomej odsłaniają znajdujące się pomiędzy nimi skupiska roślin wykonanych ze szkliwionej porcelany. Są to wybrane gatunki roślin wymarłych zebranych w *Czerwonej księdze gatunków zagrożonych* (publikacja wydawana przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody, która zbiera listę gatunków zagrożonych wyginięciem lub już wymarłych, która ukazała się po raz pierwszy w 1963 roku).

Nad instalacją znajduje się podwieszony system mikrozaszaczny (wymiary: 10,9 x 2,5 m) uruchamiany przy pomocy elektronicznego sterownika. Po jego uruchomieniu na instalację metalowych liści zaczyna padać deszcz, który jest zsynchronizowany z systemem przesuwnych kratownic. Dopiero po chwili opadów deszczu liście upadają na bok, podczas opadów deszczu przestrzeń wypełnia dźwięk uderzania kropel o metalową powierzchnię liści.

Cokół jest zbudowany z marginesem przestrzeni 1 metra do metalowych liści na krótszych bokach instalacji (miejsce, na który przechylają się metalowe liście po upadku) oraz ok. 20 cm na dłuższych bokach. Cokół o wysokości ok. 65 cm ukrywa system przesuwnych kratownic, silników, pochyłej powierzchni zbierającej opadającą wodę do zbiornika i pompy, która dostarcza wodę do systemu mikrozaszaczny (zamknięty obieg wody dostarczony do Pawilonu podczas montażu, uzupełniany systematycznie ze względu na odparowywanie zapasami przechowywanymi w przestrzeni technicznej).

Metalowe liście wykonane z niezabezpieczonego metalu w trakcie trwania Biennale stopniowo będą ulegały działaniu opadającej wody i korozji. Od stanu początkowego, kiedy liście będą miały jednolicie błyszczącą i gładką powierzchnię, do momentu końcowego, kiedy będą stopniowo pokrywały się rdzą i osadami przypominającymi choroby roślin.

SCENARIUSZ WYSTAWY

Specyfikacja montażowa:

- szacowany czas trwania montażu: do 10 dni roboczych
- liczba i typ pracowników: 4 osoby z doświadczeniem tworzenia instalacji z mechanicznymi systemami ruchu, 1 osoba z doświadczeniem tworzenia hydrauliki zraszaczy

Specyfikacja transportowa:

- stalowe liście: 1000 x ok. 1 kg: 1 000 kg
- porcelanowe rośliny: ok 200 kg
- system zraszaczy: ok. 100 kg
- system kratownic z silnikami i pompą: ok. 1 500 kg
- woda do systemu zraszaczy zostanie zakupiona na miejscu
- elementy do obudowy cokołu zostaną zakupione na miejscu

RAZEM: 2 800 kg

Druki i publikacje:

Katalog

- nakład: 700 egzemplarzy
- objętość: ok. 10 arkuszy wydawniczych (ok 150 str)
- język publikacji: angielski

Ulotka towarzysząca wystawie

- nakład: 5 000 egzemplarzy
- format zbliżony do A3 z wykorzystaniem falcowania
- język publikacji: angielski

WIZUALIZACJE

